

Inleiding op de dienst: LEVENSWIJSHEID

Wat verstaan we onder levenswijsheid?

Moet je daar een bepaalde leeftijd voor bereikt hebben?

Kunnen alleen mensen met een respectabele leeftijd wijs zijn?

Je hebt tegeltjes-wijsheid: u kent ze wel de tegeltjes met spreuken er op die aan de wand hangen. Bij mijn opa en oma hing het tegeltje: Van het concert des levens krijgt niemand een program.

Kent u ze?

Levenswijsheid: het thema voor die nieuwe seizoen. Van alle kanten wordt dit thema belicht:

Een boek vol met activiteiten, lezingen, films, excursies, boekbesprekingen enz.

Zullen we er wijzer van worden?

Het boek Spreuken staat vol wijsheden. We lezen het begin.

En we lezen uit het evangelie van Matteüs waarin volwassenen van kinderen kunnen leren...

Hier volgen de woorden van Salomo, zoon van David, en koning van Israël.

Zo opent het boek Spreuken. Een korte introductie, meer is blijkbaar niet nodig.

De wijsheid van Salomo is blijkbaar bij iedereen bekend.

Een joodse traditie schrijft niet alleen het boek Spreuken maar ook de boeken Hooglied en Prediker aan Salomo toe. Deze drie Bijbelboeken (Hooglied, Spreuken en Prediker) behoren tot de joodse wijsheidsliteratuur.

Het verhaal gaat dat toen Salomo jong en verliefd was, hij de liefdespoëzie van het Hooglied schreef. Toen hij ouder geworden was, verdiepte hij zich in de vraag hoe hij in zijn levensonderhoud moest voorzien en schreef hij het boek Spreuken: een boek vol praktische wijsheid. Toen hij de leeftijd had om terug te kijken op zijn leven schreef hij het boek Prediker.

De wijsheid van koning Salomo wordt in de Bijbel geroemd en staat beschreven in 1 Koningen 3; Salomo staat op het punt zijn vader David op te volgen als koning maar hij ziet er als een berg tegen op, want hij voelt zich te jong en te onervaren. In een droom spreekt de Eeuwige tot hem en zegt: vraag wat je wilt en ik zal het je geven'. En Salomo antwoordt:

Maar ik ben nog jong, ik heb nog niet zo veel meegemaakt in het leven. ⁸En nu ben ik de leider van het volk dat u uitgekozen hebt. Een volk zo groot, dat je het niet kunt

tellen. ⁹Daarom vraag ik u dit: Leer mij om goed te luisteren. En leer mij om het verschil tussen goed en kwaad te zien. Dan kan ik uw volk leiden. Want hoe moet ik anders dit grote volk leiden?'

¹⁰De Heer vond dat Salomo goede dingen vroeg. ¹¹Hij zei tegen Salomo: 'Ik vind het bijzonder dat je dit vraagt. Dat je niet vraagt om een lang leven, of om veel bezit, of om de dood van je vijanden. Nee, je hebt gevraagd om wijsheid, zodat je goed kunt luisteren en het volk kunt leiden.

¹²Daarom zal ik je geven wat je gevraagd hebt. Ik zal ervoor zorgen dat je wijsheid en inzicht krijgt. Zo wijs als jij zult zijn, is nog nooit iemand geweest. En zo wijs zal ook nooit meer iemand zijn.

Als je dit hoort, dan heeft wijsheid niets te maken met leeftijd. Hoe ouder hoe wijzer... Dat is wel de gedachte van Salomo, daar begint hij ook mee: ik ben jong en heb nog niet zoveel meegemaakt in mijn leven...

M.a.w. ik ben nog een snotneus, wie zal me serieus nemen? Ik kom net kijken en weet nog zo weinig van het leven. En dan zou ik leiding moeten geven aan een heel volk? Waar haal ik het lef en de wijsheid vandaan?

Maar wat verstaan we onder wijsheid?

Tegeltjes-wijsheid?

Boerenwijsheid?

Levenswijsheid?

Boekenwijsheid?

Hoe ga je met de verkregen wijsheid om?

Ik hoorde millennials verzuchten dat boomers zo met hun kennis lopen te pronken, waarmee ze de jongere generatie overbluffen. Is wijsheid leeftijdsafhankelijk?

In Spreuken lezen we dat het begin van alle kennis *ontzag voor de Eeuwige* is. Dat wordt vervolgd met: 'een dwaas veracht de wijsheid en weigert elk onderricht'. Dus je moet wel openstaan om dingen te willen leren, leergierig zijn, nieuwsgierig zijn.

Daarna volgen de woorden: *mijn zoon, luister naar de lessen van je vader, verwaarloos niet wat je moeder je leert* (Spr. 1v8).

Hoe tegendraads zijn dan die woorden van Jezus: *als je niet verandert en wordt als een kind, dan zul je het koninkrijk van de hemel zeker niet binnengaan...* (Mt 18:3).

Salomo raadt de kinderen aan te luisteren naar hun ouders, terwijl Jezus het omgekeerde zegt: ouders (volwassenen), wordt als een kind... Wat moeten we nu?

Misschien moeten we bij het begin beginnen, als Salomo beweert dat *het begin van alle kennis ontzag voor de Eeuwige is* (Spr.1:7).

'Ontzag hebben' wil zeggen dat je je plaats weet. In de oude vertaling staat: de vreze des Heren, maar dan denk je misschien dat je bang moet zijn voor de Eeuwige en dat wordt er juist niet mee bedoeld! Ontzag hebben voor = dat je bewondering hebt voor iemand. Als je bewondering hebt voor de Eeuwige, dan heb je oog voor dat wat jou overstijgt: het goddelijke, het Hogere, Mysterie. Je kent je plaats: je bent maar een klein mensje in die grote wereld, in het grote heelal. Wat stel je eigenlijk voor? Je leert relativeren.

Dan loop je niet te pronken met je kennis, met je wijsheid, met je rijkdom, maar ontdek je dat het allemaal weinig voorstelt en dat er nog veel meer te ontdekken valt.

Dan blijf je juist nieuwsgierig, kijk je met open ogen om je heen en leg je je oor te luisteren bij anderen. Altijd op zoek naar nieuwe dingen. Leergierig ook.

Kinderen kunnen je hun ogen lenen: zij zien veel meer dan volwassenen. Zij hebben juist oog voor de kleinste dingen om hun heen. Zij lopen niet te koop met hun kennis, maar luisteren naar wat hen wordt aangereikt.

Gek genoeg schrijft Salomo in het boek Prediker al zijn levenservaring op om – naar mijn idee – de generaties na hem voor teleurstellingen te behoeden. Om niet in dezelfde valkuilen te trappen, die hij is tegen gekomen in zijn leven.

Hij wil hen behoeden voor de fouten die hij zelf gemaakt heeft en hen meteen al de wijsheid meegeven die hij in zijn leven heeft opgebouwd. Maar kan dat wel? Een boomer gelijk.... Je hebt als ouders ook wel dat je je kind wil behoeden voor dingen waar je zelf tegen aan bent gelopen – je hoopt dat het niet dezelfde fouten gaat maken als jij... Maar dat kan niet.

Het leven is een leerproces, die we allemaal moeten doorlopen. We hebben ieder ons eigen weg te gaan. Nu doen we net alsof jongeren alleen maar van ouderen kunnen leren, maar kan het ook andersom?

Genieten is letterlijk: oog hebben voor. Die ogen kunnen kinderen je geven.

Zij staan open voor hun omgeving, zijn leergierig, kunnen spelen.

Wijsheid is dus geen verworvenheid, iets wat je hebt, maar een proces, een continu leren van elkaar. Je hebt niet de wijsheid in pacht, maar je staat open om nieuwe dingen te leren. Zo willen we dit nieuwe seizoen leren van elkaar door elkaar onze levenswijsheid te delen en van anderen (tijdgenoten of niet) levenswijsheid te horen. Door zo naar elkaar te luisteren kom je tot inzicht, krijg je begrip voor elkaar en leer je van elkaar. Dat is ook de betekenis van het joodse leren: van elkaar leren.

Het begin van alle kennis is ontzag voor de Eeuwige: je plaats weten. Door ontzag te hebben voor de Eeuwige, de Schepper, kijk je met andere ogen naar de wereld om je heen, naar de ander en naar jezelf. Dan gaat er een wereld voor je open.

Helmond, Corine Beeuwkes-van Ede